

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра фінансів



**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**  
Анатолій ДІБРОВА  
Протокол № 10 від “30” травня 2023 р.

**“СХВАЛЕНО”**  
на засіданні кафедри фінансів  
Протокол № 12 від “29” травня 2023 р.  
В.о. завідувача кафедри  
Лемішко Олена ЛЕМІШКО

**“РОЗГЛЯНУТО”**  
Гарант ОП «Фінанси і кредит»  
Скрипник Галина СКРИПНИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ**

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси і кредит»

Факультет Економічний

Розробники: к.е.н., доцент Скрипник Галина Олексіївна

Київ – 2023 р.

## 1. Опис навчальної дисципліни

### Проектне фінансування

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>	
Освітня програма	<i>Фінанси і кредит</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>Курсова робота</i>	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>6 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>138 год.</i>
Індивідуальні завдання	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	

## 2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

**Мета** - вироблення і систематизація об'єктивних знань, умінь, поглиблення фахових компетенцій з методології та інструментарію організації проектного фінансування на підставі законодавства України з урахуванням вітчизняних та іноземних наукових досліджень для ефективного застосування їх у своїй професійній діяльності.

### **Завдання:**

- засвоєння, методів, способів та інструментів фінансових ресурсів для фінансування різних проектів з різних можливих джерел;
- ознайомлення з методами і способами оцінювання проектів і програм з метою їх фінансування;
- опанування методів проектного аналізу і оцінювання кредитоспроможності позичальника проектних коштів;
- опанування методів і способів альтернативних джерел проектного фінансування і прийняття рішень щодо їх вибору;
- ознайомлення з роллю міжнародних фінансових установ у проектному фінансуванні та опанування методів залучення фінансових ресурсів через міжнародні ринки;
- формування навичок оцінки фінансових ринків і визначення проектних ризиків, які супроводжують проектне фінансування, а також методів і способів їх страхування і хеджування.

Набуття компетентностей:

**Інтегральна компетентність (ІР)** - здатність розв'язувати складні завдання та проблеми у процесі професійної, навчальної і дослідницької діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

### **Загальні компетентності (ЗК):**

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

### **Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):**

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК13.Здатність до раціональної організації процесів у фінансовій сфері і в процесі фінансування підприємств.

**Програмні результати навчання( ПР) :**

ПР1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР6. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

### **3. Програма та структура навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1. «КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ»**

##### **Тема 1. Теоретичні аспекти проектного фінансування**

Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів. Особливості проектного фінансування. Переваги проектного фінансування порівняно з іншими формами фінансування.

Об'єкти проектного фінансування як сектор соціальної та виробничої інфраструктури. Склад учасників проекту, їх ролі, розподіл функцій і відповідальності. Функції менеджера (управлінської команди) проекту. Види проектного фінансування за ознаками класифікації.

##### **Тема 2. Організація взаємодія учасників проектного фінансування**

Система організації проектного фінансування. Розробка проектно-кошторисної документації. Укладання договорів та контрактів.

Моніторинг реалізації інвестиційних проектів. Суть та мета моніторингу реалізації інвестиційного проекту. Основні принципи побудови системи

моніторингу інвестиційних проектів. Маркетинговий, фінансовий та технічний моніторинги проектів.

Основні показники фінансового моніторингу. Суб'єкти моніторингу. Напрямки основного моніторингу в банківському інвестиційному кредитуванні. Моніторинг державного будівництва. Експертиза проекту.

### **Тема 3. Технічний аналіз в системі проектного фінансування**

Основні аспекти технічного аналізу проекту. Аналіз технічної життєздатності проекту. Основні аспекти технічного аналізу проекту.

Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту. Основні критерії визначення раціонального розміщення підприємства.

Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування. Основні вимоги при виборі технологій. Фактори, які впливають на вибір технології.

Організація підготовки та здійснення проекту. Етапи розробки проектної документації. Заходи з розробки проектної документації.

## **Змістовий модуль 2. «ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТІВ, ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

### **Тема 4. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів в системі проектного фінансування**

Загальна характеристика методів оцінювання доцільності інвестиційного проекту, групи критеріїв доцільності прийняття інвестиційних рішень. Показники оцінки економічної ефективності інвестицій.

Оцінка економічної привабливості та ефективності проекту. Фактори, які впливають на економічну цінність проекту. Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту. Оцінка впливу проекту на економіку країни.

### **Тема 5. Фінансове забезпечення інвестиційних проектів**

Джерела фінансування проектів: класифікація, склад і структура. Організаційні форми фінансування проектів.

Визначення вартості і структури капіталу. Формування структури джерел фінансування проекту. Державне (бюджетне) фінансування інвестиційних проектів. Принципи надання бюджетних асигнувань. Державні цільові програми підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Фінансування проектів за рахунок місцевих бюджетів. Державний фонд регіонального розвитку: завдання та функції. Проекти місцевого розвитку.

Перспективи використання проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг.

## **Тема 6. Вартість і структура інвестиційних ресурсів в системі проектного фінансування**

Аналіз змінних та постійних витрат за проектом. Класифікація витрат. Управління структурою витрат проекту.

Процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства. Розрахунок точки беззбитковості проекту. Операційний аналіз витрат підприємства. Розрахунок межі рентабельності, запасу фінансової міцності і сили впливу операційного важеля.

Аналіз руху грошових коштів за прямим та непрямим методами. Оптимізація грошових потоків в проектному фінансуванні. Модель Баумоля, модель Міллера – Орра.

## **Змістовий модуль 3. «ПРОЕКТНІ РІШЕННЯ, МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ»**

### **Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності**

Необхідність врахування рівня невизначеності при прийнятті проектних рішень. Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик.

Метод достовірних еквівалентів. Метод визначення переваги. Методи ухвалення рішень, що не використовують чисельні значення вірогідності. Система фінансових ризиків та їх класифікація. Мета аналізу ризику. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності та ризику. Аналіз чутливості проекту. Аналіз еквівалента певності. Методи зниження ризику.

### **Тема 8. Соціальний та екологічний аналіз в проектному фінансуванні**

Соціальний аналіз проекту. Вартісна оцінка соціального ефекту. Елементи соціального аналізу проекту. Індикатори, що використовуються в соціальному аналізі. Соціальне середовище проекту та його оцінка.

Екологічний аналіз важлива складова проектного фінансування. Етапи проведення екологічного аналізу проекту.

Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє середовище. Методи оцінки екологічних наслідків проектів, що використовуються в міжнародній практиці. Типи впливу проекту на навколишнє середовище.

### **Тема 9. Проектне фінансування за участю міжнародних фінансових інституцій**

Організація фінансування проектів групою світового банку.

Організація фінансування проектів за участю Європейського банку реконструкції та розвитку. Цілі та функції Європейського банку реконструкції та розвитку. Стратегічні напрями діяльності Європейського банку реконструкції і розвитку. Основні умови для фінансування проектів ЄБРР.

Організація проектного фінансування міжнародними регіональними банками розвитку. Чорноморський банк торгівлі та розвитку: цілі та функції. Європейський інвестиційний банк: співробітництво з Україною.

Фінансування проектів за участю експортно-кредитних агентств. Експортно-кредитне агентство: мета і завдання. Основні риси та переваги кредитного страхування.

### Тема 10. Особливості проектного фінансування за рахунок коштів Європейського Союзу

Європейський інвестиційний банк у фінансуванні проектів розвитку. Співпраця ЄІБ у секторі охорони навколишнього середовища. Умови фінансування проектів у рамках спільної з ЄІБ Програми залежно від типу позичальника.

Проектне фінансування за участю європейських інвестиційних фондів. Фінансування програм секторальної бюджетної підтримки ЄС.

Міжнародні програми фінансової допомоги аграрного сектору економіки України. Моніторинг проектів, що фінансуються за кошти фондів ЄС. Перелік елементів проекту, що підлягають перевірці.

#### Структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	Тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	ла б	інд	с.р		л	п	ла б	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
<b>Змістовий модуль 1. «Концептуальні засади проектного фінансування»</b>														
Тема 1. Теоретичні аспекти проектного фінансування.	1	10	2	2			6	9	1					8
Тема 2. Організація взаємодія учасників проектного фінансування.	2	10	2	2			6	9		1				8
Тема 2. Організація взаємодія учасників проектного фінансування.	3	10	2	2			6	11	1					10
Тема 3. Технічний аналіз в системі проектного фінансування.	4	10	2	2			6	11		1				10
Тема 3. Технічний аналіз в системі проектного фінансування.	5	10	2	2			6	10						10
Разом за змістовим модулем 1		50	10	10			30	50	2	2				46
<b>Змістовий модуль 2. «Оцінювання ефективності проектів, фінансове забезпечення»</b>														
Тема 4. Оцінювання ефективності інвестиційних	6	10	2	2			6	10	1					9

проектів в системі проектного фінансування.													
Тема 4. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів в системі проектного фінансування.	7	10	2	2			6	10		1			9
Тема 5. Фінансове забезпечення інвестиційних проектів.	8	10	2	2			6	11	1				10
Тема 6. Вартість і структура інвестиційних ресурсів в системі проектного фінансування.	9	10	2	2			6	9					9
Тема 6. Вартість і структура інвестиційних ресурсів в системі проектного фінансування.	10	10	2	2			6	10		1			9
Разом за змістовим модулем 2		50	10	10			30	50	2	2			46
<b>Змістовий модуль 3. «Проектні рішення, міжнародне фінансування проектів»</b>													
Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності.	11	10	2	2			6	9					9
Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності..	12	10	2	2			6	10		1			9
Тема 8. Соціальний та екологічний аналіз в проектному фінансуванні.	13	10	2	2			6	10	1				9
Тема 9. Проектне фінансування за участю міжнародних фінансових інституцій.	14	10	2	2			6	11		1			10
Тема 10. Особливості проектного фінансування за рахунок коштів Європейського Союзу.	15	10	2	2			6	9					9
Разом за змістовим модулем 3		50	10	10			30	50	2	2			46
<b>Усього годин</b>		<b>150</b>	<b>30</b>	<b>30</b>			<b>90</b>	<b>150</b>	<b>6</b>	<b>6</b>			<b>138</b>
<b>Курсовий проект (робота)</b>													
<b>Усього годин</b>		<b>150</b>	<b>30</b>	<b>30</b>			<b>90</b>	<b>150</b>	<b>6</b>	<b>6</b>			<b>138</b>



**4. Темі семінарських занять**  
(Навчальним планом не передбачено)

**5. Темі практичних занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів.	2
2	Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик.	2
3	Програмні продукти для розробки інвестиційних проектів, критичний шлях проекту.	2
4	Критерії оцінювання тендерних пропозицій, контракт з переможцем тендеру.	2
5	Управління ходом реалізації проекту: концепція, моделі і механізм.	2
6	Перспективи використання проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг.	2
7	Види ризиків у разі застосування проектного фінансування.	2
8	Оцінка вартості проектних робіт з урахуванням стадій і видів проектування.	2
9	Моделі визначення вартості власного капіталу: цінова модель капітальних активів, модель прибутку на акцію, модель премії за ризик	2
10	Динамічні методи фінансової оцінки інвестиційних проектів.	2
11	Економіко-математична модель оцінки ризиків інвестиційного проекту.	2
12	Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності. Вибір ставки дисконтування.	2
13	Операційний аналіз витарт підприємства, розрахунок межі рентабельності, запасу фінансової міцності і сили впливу операційного важеля.	2
14	Оптимізація грошових потоків в проектному фінансуванні.	2
15	Методи оцінки екологічних наслідків проектів, що використовуються в міжнародній практиці.	2
	Разом	30

## 6. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Склад учасників проекту, їх ролі, розподіл функцій і відповідальності. Функції менеджера (управлінської команди) проекту.	6
2	Суб'єкти моніторингу. Напрямки основного моніторингу в банківському інвестиційному кредитуванні.	6
3	Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту. Основні критерії визначення раціонального розміщення підприємства.	6
4	Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування. Основні вимоги при виборі технологій. Фактори, які впливають на вибір технології.	6
5	Оцінка економічної привабливості та ефективності проект. Фактори, які впливають на економічну цінність проекту.	6
6	Державне (бюджетне) фінансування інвестиційних проектів. Державні цільові програми підтримки сільськогосподарських товаровиробників.	6
7	Фінансування проектів за рахунок місцевих бюджетів. Державний фонд регіонального розвитку: завдання та функції.	6
8	Аналіз руху грошових коштів за прямим та непрямим методами. Оптимізація грошових потоків в проектному фінансуванні.	6
9	Стратегічні напрями діяльності Європейського банку реконструкції і розвитку. Основні умови для фінансування проектів ЄБРР.	6
10	Система фінансових ризиків та їх класифікація. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності та ризику.	6
11	Індикатори, що використовуються в соціальному аналізі. Соціальне середовище проекту та його оцінка.	6
12	Експортно-кредитне агентство: мета і завдання. Основні риси та переваги кредитного страхування.	6
13	Цілі та функції Європейського банку реконструкції та розвитку, стратегічні напрями діяльності.	6
14	Проектне фінансування за участю європейських інвестиційних фондів. Фінансування програм секторальної бюджетної підтримки ЄС.	6
15	Міжнародні програми фінансової допомоги аграрного сектору економіки України.	6
	Разом	90

## **7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами**

1. Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів.
2. Види ризиків у разі застосування проектного фінансування.
3. Переваги проектного фінансування. Процес інвестиційної діяльності, етапи інвестиційного процесу.
4. Зарубіжний і вітчизняний досвід проектного фінансування.
5. Вигоди учасників інвестиційної діяльності.
6. Охарактеризуйте етапи процесу інвестиційної діяльності.
7. Наведіть приклади використання проектного фінансування для здійснення великомасштабного інвестиційного проекту.
8. Загальна характеристика і схема проведення інвестиційних досліджень, фази життєвого циклу інвестиційного проекту.
9. Інвестиційні стратегії, інвестиційний задум проекту.
10. Попередній аналіз здійснення проекту і підготовка Декларації про наміри.
11. Організація проведення передінвестиційних досліджень.
12. Проведення техніко-економічного обґрунтування проекту будівництва.
13. Порівняйте фінансовий та економічний аналіз, як критерії оцінки доцільності інвестування проектів.
14. Проаналізуйте підходи до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність та ризик.
15. Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик.
16. Метод достовірних еквівалентів. Метод визначення переваги.
17. Методи ухвалення рішень, що не використовують чисельні значення вірогідності.
18. Необхідні умови для визначення вартості проекту.
19. Послідовність визначення вартості проекту на підставі його сітьової (мережної) моделі.
20. Оцінка впливу проекту на навколишнє природне середовище.
21. Фінансування проектів за участю експортно-кредитних агентств.
22. Основні джерела фінансових ресурсів Міжнародного регіонального банку розвитку.
23. Основні напрями за якими Європейський інвестиційний банк надає фінансову підтримку в реалізації інвестиційних проектів.
24. Обґрунтуйте необхідність експертизи проектів, визначте сутність цього поняття.
25. Розкрийте повноваження Державного фонду регіонального розвитку.
26. Типи грошових потоків за проектом, методи планування грошових потоків та їх відображення у фінансових документах.
27. Програмні продукти для розробки інвестиційних проектів, критичний шлях проекту. Планування тривалості і вартості робіт за проектом.

28. Проаналізуйте яким чином здійснюється розподіл вартості проекту протягом його життєвого циклу. Які методи оцінок при цьому використовують?
29. Порівняйте види бюджетів за призначенням та зробіть висновок щодо їх розподілу по стадіях проекту.
30. Визначте які методи використовують при плануванні грошових потоків за проектом. Обґрунтуйте чому саме ці методи використовуються.
31. Обґрунтуйте чому існує необхідність проведення тендеру, а саме якщо будівництво здійснюється за рахунок державних коштів.
32. Виявіть та охарактеризуйте ознаки та відмінності між способами проведення тендерів. Яку інформацію подають претенденти при кожному з цих способів ?
33. Проаналізуйте яким чином здійснюється підписання та подання тендерних пропозицій. Зробіть висновки.
34. Сформулюйте висновок щодо методики розробки цін на будівельну продукцію. Які недоліки системи ціноутворення інвестиційної сфери ?
35. Порівняйте методики розробки проектно-кошторисної документації в Україні і розвинених країнах світу.
36. Обґрунтуйте необхідність експертизи проектів, визначте сутність цього поняття.
37. Прокоментуйте напрямки за якими проводиться експертиза науково-технічних проектів, наведених в Законі України «Про науку і науково-технічну діяльність».
38. Проаналізуйте перелік документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України перед початком переговорів з МВФ згідно діючого порядку.
39. Опишіть зміст і призначення планової і звітної документації, що використовується у разі фінансування проекту за участю міжнародних фінансових організацій згідно існуючого Порядку.
40. Охарактеризуйте систему проектного фінансування.
41. Виявіть переваги та недоліки трьох груп фінансування проектів.
42. Сформулюйте визначення організаційних форм фінансування проектів.
43. Порівняйте основні форми проектного фінансування.
44. Проаналізуйте та перелічіть переваги й недоліки проектного фінансування.
45. Проаналізуйте фактори, що обумовлюють систему управління проектом.
46. Зробіть порівняльну характеристику системи управління проектом із зворотним зв'язком та системи управління проектом із зворотним зв'язком третього порядку.
47. Охарактеризуйте сутність і види моніторингу проектів.
48. Наведіть основні принципи обґрунтування побудови системи моніторингу інвестиційного проекту.
49. Проаналізуйте напрямки моніторингу в банківському інвестиційному кредитуванні.

50. Охарактеризуйте основні показники фінансового моніторингу після введення об'єкта в експлуатацію.
51. Наведіть особливості моніторингу державного будівництва.
52. Перспективи використання проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг.

### **Тестові завдання**

**1. Об'єктом проектного фінансування є:**

- а) сектор економічної інфраструктури;
- б) промислове підприємство;
- в) підприємницький сектор;
- г) активи підприємства;
- д) основні засоби підприємства.

**2. Принципи проектного фінансування — це:**

- а) принцип підвищеної ризиковості проектного фінансування;
- б) принцип покриття боргу;
- в) принцип обмеженої відповідальності клієнта;
- г) принцип строковості;
- д) принцип забезпеченості позичок.

**3. Які принципи не належать до процесу проектного фінансування ?**

- а) принцип цільового характеру кредиту;
- б) принцип платності кредиту;
- в) принцип формування джерел для здійснення проектного фінансування;
- г) принцип гарантування погашення боргу;
- д) принцип повернення коштів.

**4. Принцип, формування джерел для здійснення проектного фінансування має:**

- а) комплексний характер, зважаючи на масштабність і високу капіталомісткість, об'єкта інвестування;
- б) забезпечити розподіл ризиків серед максимальної кількості учасників проекту;
- в) оцінювати об'єкт фінансування крізь призму показника обслуговування боргу;
- г) детально аналізувати побут і ціни на продукцію, для виробництва якої позичаються кошти;
- д) оцінити відповідальність ініціатора проекту.

**5. Гарантії суб'єктів інвестування проекту можуть включати:**

- а) платіжну гарантію;
- б) гарантію затвердження проекту;
- в) додаткову гарантію як депозит суб'єкта;
- г) додаткову гарантію як депозит суб'єктів, які беруть участь у реалізації проекту;
- д) страхування боргових зобов'язань.

**6. На стадії ідентифікації проводиться:**

- а) визначення наявності основних матеріальних ресурсів;

- б) вибір цілей інвестиційного проекту;
- в) визначення завдань інвестиційного проекту;
- г) оцінка масштабу проекту.

**7. Досить поширеними критеріями відхилення ідей проектів є:**

- а) недостатній попит на запропонований проект;
- б) висока вартість проекту порівняно з очікуваними доходами;
- в) направлення проекту на детальну розробку;
- г) надмірний ризик проекту;

**8. Резюме проекту — це:**

- а) аналітична записка з викладом суті проекту;
- б) документ обґрунтування доцільності інвестицій;
- в) план обсягів збуту продукції проекту;
- г) прогноз величини витрат інвестиційних ресурсів;
- д) аналітична записка обґрунтування факторів, які впливають на впровадження проекту.

**9. Основними критеріями прийняття ідеї проекту є:**

- а) технічна і технологічна можливість його реалізації;
- б) довгострокова життєздатність;
- в) економічна ефективність;
- г) експертиза проекту;
- д) розробка проекту.

**10. Скринінг має встановити:**

- а) чи варто здійснювати проект;
- б) який з варіантів проекту є найкращим для досягнення його цілей?;
- в) ефективність проекту;
- г) термін окупності інвестицій;
- д) джерела фінансування проекту.

**11. Масштаб і тривалість скринінгу залежить від:**

- а) виду й типу проекту;
- б) видів джерел фінансування проекту;
- в) ідеї проекту;
- г) прибутковості проекту;
- д) обсягів ринку збуту інвестиційного продукту.

**12. Метод ануїтету дозволяє ранжувати проекти, які мають:**

- а) різну чисту теперішню вартість;
- б) різну внутрішню норму ефективності;
- в) різну тривалість життєвого циклу проекту;
- г) однаковий ступінь окупності;
- д) однаковий економічний ефект.

**13. Для оцінки альтернативних, конкуруючих або сполучених інвестиційних проектів доцільно застосовувати...**

- а) методи порівняльної ефективності;
- б) методи оцінки життєвого циклу інвестицій;
- в) методи оцінки життєздатності проекту;
- г) скринінг;

д) методи визначення внутрішньої норми дохідності.

**14. Стадії інвестиційної привабливості (ефективності проекту) включають:**

- а) задум і мотивацію;
- б) техніко-економічні дослідження;
- в) техніко-економічне обґрунтування проекту;
- г) аналітичні дослідження;
- д) фінансові дослідження.

**15. Яке рішення вказує на необхідність розробки проектної документації?**

- а) рішення про попереднє узгодження місця розташування інвестиційного об'єкта;
- б) рішення замовника;
- в) рішення субпідрядників проекту;
- г) рішення архітектурного комітету;
- д) рішення місцевих органів самоврядування.

**16. Погоджений проект подається на розгляд до...**

- а) містобудівної ради при головному архітекторові району (міста);
- б) тендерного комітету;
- в) організації замовника проекту;
- г) організації генерального проектувальника;
- д) організації, яка є розробником проектно-кошторисної документації.

**17. Яка особливість одностадійного проектування ?**

- а) ситуаційний план розміщення об'єкта;
- б) розробка одного документа — робочого проекту зі зведеним кошторисом, який застосовується для технічного і архітектурно-нескладних будівель і споруд;
- в) план земельної ділянки будівництва інвестиційного продукту;
- г) схема комплексу технічних засобів;
- д) наявність локальних та об'єктних кошторисів.

**18. Які складові класичного інвестиційного проекту Вам відомі ?**

- а) технологічна частина;
- б) архітектурно-будівельна частина;
- в) економічна частина;
- г) фінансова частина;
- д) маркетингова частина.

**19. Економічні дослідження проекту здійснюються з метою:**

- а) перевірки доцільності проекту;
- б) визначення потреби в будівельних матеріалах;
- в) визначення обсягу будівельно-монтажних робіт;
- г) визначення терміну виконання проекту;
- д) встановлення методів виробництва основних робіт.

**20. Технологічна частина проекту складається із:**

- а) схеми виробництва;
- б) технологічних етапів і переділів виготовленої продукції;
- в) рівня механізації проектних робіт;
- г) рівня автоматизації проектних робіт;

д) розрахунку ефективності і доцільності проекту.

**21. Експертизу проектно-кошторисної документації проводять з метою:**

- а) контролю за якістю проектування, обґрунтованості прийнятих рішень і вартістю будівництва;
- б) встановлення ефективності проекту;
- в) контролю за терміном виконання будівельно-монтажних робіт;
- г) контролю за обсягом витрачання будівельних матеріалів;
- д) контролю за постачанням будівельних матеріалів для виконання будівельно-монтажних робіт.

**22. Які методи передбачають використання дисконтування при оцінці інвестицій ?**

- а) метод розрахунку чистого приведенного доходу (NPV);
- б) метод визначення індексу рентабельності інвестицій (PI);
- в) метод визначення внутрішньої норми дохідності інвестицій (IRR);
- г) метод визначення строку окупності інвестицій (PP);
- д) метод визначення бухгалтерської рентабельності інвестицій (RQI).

**23. Які показники використовують для розрахунку чистого приведенного потоку (NPV) ?**

- а) річні грошові надходження;
- б) стартові інвестиції;
- в) ставка дисконту;
- г) амортизаційні надходження;
- д) кількість років функціонування проекту.

**24. У яких випадках проект варто приймати для реалізації ?**

- а)  $PI < 1$ ;
- б)  $PI > 1$ ;
- в)  $NPV = 0$ ;
- г)  $NPV > 0$ ;
- д)  $NPV < 0$ .

**25. Які фази життєвого циклу проекту Вам відомі ?**

- а) передінвестиційна фаза;
- б) інвестиційна фаза;
- в) економічна фаза;
- г) фінансова фаза;
- д) експлуатаційна фаза.

**26. Назвіть складові передінвестиційної фази проекту:**

- а) визначення інвестиційних можливостей;
- б) розробка проектно-кошторисної документації;
- в) витрати на підтримання діючих потужностей;
- г) аналіз альтернативних варіантів;
- д) дослідницьке забезпечення проекту.

**27. Вкажіть, які складові не є представниками експлуатаційної фази проекту:**

- а) пусконаладжувальні роботи;
- б) введення в експлуатацію проекту;
- в) доведення до його виробничих потужностей;



- г) витрати на підтримання діючих потужностей;
- д) втрати на оновлення основних фондів.

**28. Оцінка проекту — це:**

- а) об'єктивне періодичне підвищення проміжних підсумків для визначення статусу проекту щодо його сформульованих цілей;
- б) контроль за своєчасним виконанням проекту;
- в) визначення показників фінансового стану замовника проекту;
- г) встановлення економічної ефективності проекту;
- д) визначення життєвого циклу проекту.

**29. Які показники залучають при визначенні рентабельності власного капіталу проекту ?**

- а) чистий прибуток;
- б) власні кошти, вкладені в проект;
- в) капітальні витрати;
- г) активи;
- д) виручка від реалізації продукції.

**30. Рентабельність інвестиційного капіталу визначається як співвідношення:**

- а) чистого прибутку до капітальних витрат проекту;
- б) чистого прибутку до активів;
- в) чистого прибутку до власного капіталу;
- г) чистого прибутку до суми власного капіталу і довгострокових пасивів;
- д) чистого прибутку до власних коштів, які вкладено в проект.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС <u>Магістр</u> Спеціальність/ <u>Фінанси,</u> <u>банківська</u> <u>справа,</u> <u>страхування та</u> <u>фондовий ринок</u>	Кафедра  <u>Фінансів</u> 2023-2024 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ  № <u>2</u> з дисципліни <b>Проектне фінансування</b>	Затверджую В.о. зав. кафедри  _____ (підпис) <u>Лемішко О.О.</u> (ПІБ) <u>02.05.2023 р.</u>
<b>Екзаменаційні запитання</b>			
1. Проаналізуйте та вкажіть переваги й недоліки проектного фінансування.			
<b>Тестові завдання різних типів</b>			
<p><b>1. Альтернативні інвестиційні проекти – це</b></p> <p>а) взаємовиключні напрямки інвестицій, які дозволяють розв'язати проблему вибору шляхом пошуку варіанта, що є найдешевшим за інших рівних умов;</p> <p>б) декілька проектів, які переслідують одну мету, але мають різну ефективність;</p> <p>в) проекти, які мають різні варіанти накопичення інвестиційного джерела;</p> <p>г) проекти, які різняться за величиною вкладення кредитного ресурсу.</p> <p><b>2. Скринінг має встановити:</b></p> <p>а) чи варто здійснювати проект;</p> <p>б) який з варіантів проекту є найкращим для досягнення його цілей?;</p> <p>в) ефективність проекту;</p> <p>г) термін окупності інвестицій.</p> <p><b>3. План грошових потоків складається на:</b></p> <p>а) три роки;</p> <p>б) два роки;</p> <p>в) один рік;</p> <p>г) місяць.</p> <p><b>4. Договір на розробку проектно-кошторисної документації укладається при умові:</b></p> <p>а) згоди проектно-дослідницької організації на виконання проектних робіт замовника;</p> <p>б) згоди субпідрядника на виконання: будівельно-монтажних робіт;</p> <p>в) згоди архітектурного відділення на розробку проекту;</p> <p>г) згоди генерального проектувальника на проведення будівельних циклів за проектом;</p> <p><b>5. Фінансові ризики – це:</b></p> <p>а) сукупність взаємопов'язаних ризиків невиконання фінансових зобов'язань протилежною стороною і ризиків зміни кон'юнктури фінансових ринків;</p> <p>б) ризики, пов'язані із самим проектом, незалежно від позичальника;</p> <p>в) ризики, пов'язані з усією діяльністю позичальника інвестиційного ресурсу;</p> <p>г) ризики, пов'язані з відповідністю проекту банківському портфелю.</p> <p><b>6. При оцінці інвестицій нематеріальні затрати і блага включають:</b></p> <p>а) питання безпеки;</p> <p>б) питання покращення якості інвестиційного продукту;</p> <p>в) питання моралі робітників;</p> <p>г) питання іміджу підприємства;</p> <p><b>7. Експертиза проекту – це:</b></p> <p>а) остаточна оцінка всіх аспектів проекту перед рішення про здійсненням фінансування;</p> <p>б) контроль за своєчасністю виконання будівельно-монтажних робіт;</p> <p>в) контроль за виконанням нормативу використання будівельних матеріалів;</p> <p>г) остаточна оцінка кредитоспроможності.</p>			

**8. Вкажіть джерела, з яких складається амортизаційний фонд:**

- а) амортизаційні відрахування;
- б) проценти від інвестицій і вкладень;
- в) первісна вартість основних засобів;
- г) суми переоцінки основних засобів згідно з індексом інфляції поточного року.

**9. Яку інформацію програми маркетингу вивчають при проведенні маркетингового моніторингу ?**

- а) тактичні строки і стратегічні завдання;
- б) заплановані витрати на маркетинг;
- в) оцінку доходу від прогнозованих витрат;
- г) стратегію лідерства.

**10. Поставте у відповідність способи виконання проектів при будівництві:**

1. Підрядний спосіб	в) це така організаційна форма, за якої інвестиційні проекти реалізуються безпосередньо інвестором без залучення підрядника.
2. Господарський спосіб	а) є комбінацією підрядного і господарського способів;
3. Змішаний спосіб	б) це організаційна форма виконання робіт, виробництва продукції та надання послуг самостійними, постійно діючими фірмами, підприємствами та організаціями на основі підрядних договорів і контрактів між інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності

**Задача**

Компанія вирахувала, що протягом наступних 4 роки щорічно матиме відповідно такі грошові потоки: \$6000, \$5000, \$4500, \$4000. Фактори еквівалента певності за ті ж самі періоди відповідно будуть такі: 90%, 85%, 75%, 50%. Початкові інвестиції в проект \$10000. Безпечна ставка — 12%. Визначити, чи проект прийнятний, застосувавши метод еквівалента певності.

**8. Методи навчання**

Сучасні вимоги до підготовки фінансистів передбачають здобуття основних практичних вмінь та навичок. Опанувати сучасними технологіями прийняття управлінських рішень, формування комунікативної компетентності, навичок роботи та керівництва групою, вміння застосовувати основні функції фінансів в практику роботи організації найкраще допоможуть інтерактивні методи навчання, їх застосування можливе як при всіх видах аудиторних занять, так і в самостійній роботі студента.

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

*Залежно від джерела знань:* словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

*За характером пізнавальної діяльності:* пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

*За місцем в навчальній діяльності:*

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

Під час проведення занять, які передбачають самостійну роботу студентів під керівництвом викладача з навчальної дисципліни „Проектне фінансування” доцільно використовувати такі інтерактивні методи навчання як, метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри.

## **9. Форми контролю**

Основними формами організації навчання під час вивчення дисципліни „Проектне фінансування” є практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів під керівництвом викладача, самостійна робота магістрів.

Відповідно до вище зазначених форм організації навчання формами контролю засвоєння програми є: самоконтроль, написання модульних контрольних робіт, реферату, виконання індивідуальних практичних завдань та іспит за період вивчення дисципліни.

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних

документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

При вивченні навчальної дисципліни „Проектне фінансування” використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, рубіжний, підсумковий та відстрочений.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням предмету з метою визначення рівня підготовки студентів з відповідних дисциплін, які формують базу для його опанування. Вхідний контроль проводиться на першому занятті по питаннях, які відповідають програмі попередніх базових дисциплін. Результати вхідного контролю враховують при коригуванні завдань для самостійної роботи студентів.

Поточний контроль проводиться викладачами у ході аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи.

Особливим видом поточного контролю є підсумковий контроль за змістовими модулями.

*Поточний контроль* може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі комп'ютерного тестування.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

*Рубіжний модульний контроль* – це контроль знань студентів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. Рубіжний модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Частота проведення цього виду контролю визначається кількістю змістових модулів протягом навчального семестру.

*Семестровий контроль* з дисципліни „Проектне фінансування” проводиться відповідно до навчального плану у вигляді іспиту в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни згідно з "*Положенням про екзамени та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України*".

У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

*Рейтингове оцінювання* знань студентів не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд із нею. Воно робить систему оцінювання гнучкішою, об'єктивнішою і сприяє систематичній та активній самостійній роботі студентів

протягом усього періоду навчання, забезпечує здорову конкуренцію між студентами у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих здібностей студентів.

Форма проведення семестрового контролю є комбінованою (частково усна - при проведенні співбесіди, частково письмова - при відповідях на теоретичні питання та тестуванні тощо), зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни „Проектне фінансування” й доводяться до відома студентів на першому занятті.

*Екзамен* – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного модульного контролю та підсумкової атестації.

Самоконтроль при вивченні дисципліни „Проектне фінансування”. призначений для самооцінки студентами якості засвоєння навчального матеріалу. З цією метою у робочій програмі навчальної дисципліни передбачаються питання для самоконтролю.

**10. Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р., протокол №10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни  $R_{\text{дис}}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи  $R_{\text{нр}}$  (до 70 балів):  $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$ .

### 11. Навчально-методичне забезпечення

1. Скрипник Г.О. Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Проектне фінансування» для студентів ОС «Магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». К.: ЦП «Компринт», 2020. 94 с.
2. Електронний навчальний курс з дисципліни «Проектне фінансування». URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1951>

1. Давиденко Н.М., Скрипник Г.О. Проектне фінансування. К.: Наукова столиця, 2018. 397 с.
2. Давиденко Н.М., Скрипник Г.О. Проектне фінансування. 2-ге вид. доп. і перероб. К.: ЦП «Компринт», 2020. 456 с.
3. Проектне фінансування: підручник. Т.В. Майорова, О.О. Ляхова та ін.; за ред Т.А. Майорової. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2017. 434 с.
4. Проектне фінансування : навч. посіб. О.Д. Вовчак та ін. Київ: УБС НБУ, 2015. 558с.
5. Копилюк О. І., Костак З. Р. Проектне фінансування: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. 271 с.

## 12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Давиденко Н.М. Інвестиційна привабливість підприємств. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Івано-Франківськ: Вид-во ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2017. Вип. 13. Т. С.59- 68
2. Давиденко Н.М., Буряк А.В., Скрипник Г.О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 388 с.
3. Давиденко Н.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 86 - 92.
4. Скрипник Г.О. Активізація інвестиційних процесів в регіонах України. *Економічний форум*, Луцький НТУ. 2017. № 2 С. 144-151
5. Скрипник Г.О. Дефіцит Державного бюджету та шляхи його подолання. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2017. № 5 С.249-253
6. Сословський В.Г. Проектне фінансування. Навчальний посібник. Львів: «Новий світ – 2000», 2011. 261 с.
7. Скрипник Г.О., Шкуропатська А.І. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в АПК. *Економічні студії: науково-практичний журнал*, Видавничий дім «Гельветика» 2020. № 3(29) С. 78-83
8. Фінансове забезпечення інноваційних процесів в АПК України: теорія, методологія та практика: монографія / І.Ю. Думанська. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. 298 с.
9. Халатур С., Халатур О. Методичний інструментарій фінансування інноваційної діяльності в АПК. *Світ фінансів*, 2019. №3 (60) С. 65-77
10. Nadiya Davydenko, Halyna Skrypyk. Evaluation methods of investment attractiveness of Ukrainian Agricultural Enterprises. - Publishing House “Baltija Publisching”. 2017. URL: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-103-107>
11. Financial support for the development of the Ukrainian agricultural sector: Monograph/ Davydenko N.M., Dimitrov I.T. and others. Shioda GmbH, Steyr, Austria, 2018 P. 250-260
12. N. Davydenko, H. Skrypyk, Z. Titenko, O.V. Zhovnirenko. Modeling of the optimum level of financial provision of Ukrainian enterprises' innovative

- activities. *Global Journal of Environmental Science and Management-GJESM. SPECIAL ISSUE*, 2019. URL:[https://www.gjesm.net/article\\_35488.html](https://www.gjesm.net/article_35488.html)
13. Господарський кодекс України: Закон України № 436-17 від 16.01.2003р./ Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
  14. Податковий кодекс: Закон України №2856-VI від 23.12.2010 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
  15. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
  16. Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Указ Президента України від 19 лютого 1994 р. № 55-94. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55/94>
  17. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди). Закон України від 15 березня 2001 року № 2299-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2299-14>
  18. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
  19. Про кредитні спілки. Закон України від 20 грудня 2001 року № 2908-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
  20. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: [http:// www.nssmc.gov.ua/](http://www.nssmc.gov.ua/)
  21. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: [www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)
  22. Database-Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/data/database>